

De hát ez minden! Egyéb nem választja el az ellenzéki pártokat egymástól és különösen Andrássyt Justhétól? A konkrét kérdéseknek egész sora, maga a 67-es alap negációja, vagy a hatvanhetes kiegészítés ilyen vagy olyan értelmezése nem sokkal nagyobb, valóságosabb gátja-e az egyesülésnek, mint a perszonalis unió? A vámterületnek, a banknak önállósága, a hadseregnek, a diplomáciának különválasztása, a közösség s a delegáció eltörlése: vajjon nem inkább az ezekről való lemondás az, amire Andrássynak a többieket fölhívnia kellene? S nem kellene-e neki magának is sok mindenről lemondania, amit hirdetett? Mert úgy látjuk, most már tisztában van vele, hogy egyszerű szavazással sok mindent nem lehet eltörölni, — hozzátesszük — életbe léptetni sem lehet mindent. Így például a századnyelvet sem.

Mindezek elől a kérdések elől Andrássy kitér. Hogyisne! Hisz feszegetvén őket, eleve éket verne a pártok közé. Vagy tán ezek a kérdések nem ék a 67-es Andrássy és a 48-as pártok között. S a liberális nem ék Andrássy és a néppárt között? Kérdések, amikre nem találunk feleletet az Andrássy fölhívó cikkének ellentmondásai és tágértelmű általánosságai között. Hacsak azt nem, hogy Andrássy a perszonalis-unió elejtése ellenében hajlandó újabb lépéseket tenni a függetlenségi politika irányában.

**Maderot agyonlőtték! Mexikóból** jelentik: *Madero* volt elnököt és *Suarez* volt al-elnököt, akiket a fogházba vittek, többen ki akarták szabadítani. Harc fejlődött ki, amelynek során *Maderot* és *Suarez* agyonlőtték. A támadók közül kettőt szintén lelőttek a kísérő katonák. *Huerta* ideiglenes elnök meg-

erősítette a véres eseményt és a következőkben számolt be róla:

— Éjfélnélkor ötven főnyi csoport megtámadta *Madero* és *Suarez* foglyok száz rurales-katonából álló kíséretét. *Maderonak* és *Suareznek* erre a kísérő katonák megparancsolták, hogy szálljanak le a kocsiról. Mikor ez megtörtént, harminc ember vette őket körül, a többiek a tüzelést viszonyozták. A harc husz percig tartott és mikor véget ért, *Maderot*, *Suarez* két ruralest és néhány polgárt holtan találtak a harc helyén.

Az életben maradt támadók mind elmenekültek.

## A képviselőház ülése.

— **Lukács miniszterelnök beszéde.** —

(*Saját tudósítónktól.*) Ma újra összeült a képviselőház. Ettől az üléstől a mult hetekben sokat vártak és sokan bizonyosra vették, hogy az ellenzék is megjelenik a Házban. Hanem az ellenzék most elmaradt. Mivel az ellenzék nem jelent meg, a Ház mai ülésének lefolyása zavartalan volt. Az ülés végén *Pekár Gyula* meginterpellálta *Lukács László* miniszterelnököt a Déry-ügyben, mire a miniszterelnök nagy beszédet mondott az ellene fölhozott vádak teljes alaptalan-ságáról. A Ház a miniszterelnök határozott beszédét nagy tetszéssel fogadta.

Az ellenzéki szövetkezett pártok közös értekezletet tartottak a képviselőházi ülés előtt és elhatározták, hogy mindaddig, míg a megsértett jogrend helyreállitva nincs és amíg a miniszterelnök nem ad alkalmat Déry Zoltán vádjainak tisztázására, a parlament tanácskozásában nem vesz részt. Ezt a határozatát a Ház ülésén is ki fogja nyilatkoztatni az ellenzék, de hogy minő formában és mikor, azt később fogják megállapítani.

A Ház üléséről ez a tudósításunk szól:

(Az ülés előtt.)

Mára lejárt az összes ellenzéki képviselő kitiltása, kordonra és karhatalomra tehát nem volt szükség. Az országház környéke azonban nem volt csendes. Közönség leg-

alább annyi volt, mint a legizgalmasabb ki-vezetési napokon. Az Országház-téren és a Báthory-utcaiban igen sok érdeklődő álldó-gált; ezuttal senki sem szolította meg őket. A rendes posztoló létszám képviselte csak a rendőrséget. A főkapitányságon számítottak ugyan azzal az eshetőséggel, hogy utcai tüntetésre kerül a sor és rendőri beavatkozásra lesz szükség. Már szombaton utasítás ment a külterületi kapitányságokhoz és ma reggel 8 órakor a rendőrtisztviselők uniformisban várták az esetleges riadót. De minderre nem került a sor.

A Ház karzatán is meglátszott az érdekes alkalom. Minden hely el volt foglalva, de a karzat is meglegedett a csöndes érdeklődéssel.

Százötven munkapárti képviselő jelent meg az ülésteremben. A kormány tagjai közül *Lukács László* miniszterelnök, *Teleszky János* pénzügyminiszter, *Balogh Jenő* kultuszminiszter és *Beöthy László* kereskedelmi miniszter voltak jelen.

(Az elnöki bejelentés.)

*Tisza István* gróf elnök féltizenkét órakor nyitotta meg az ülést. Mindenekelőtt elpa-rentálta *Székelly György*, *Jakabffy Ferenc* és *Duka Géza* báró elhunyt munkapárti képviselőket. Aztán jelentette, hogy ma lejárt a *Szmrecsányi György* és *Zboray Miklós* kitiltása is, ma tehát már az összes ellenzéki képviselők akadálytalanul megjelenhetnek a Házban. Bejelentette végül, hogy *Jankovich Bélát*, a Ház volt alelnökét közoktatásügyi államtitkárrá nevezte ki a király.

*Tisza István* gróf ezután bejelentette a Háznak, hogy *Pekár Gyula* az ülés végén sürgős interpellációt terjeszt elő a miniszterelnök ellen hangoztatott vádak ügyében.

(Törvényjavaslat és interpelláció.)

*Teleszky János* pénzügyminiszter törvényjavaslatot terjesztett elő az adótörvények végrehajtásának elhalasztása tárgyában.

Ezután elhatározták, hogy a következő ülés csütörtökön lesz, amikor alelnököt választanak és megkezdik a tanítók fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalását.

ne m lehet, a fejlődés örök igazsága miatt, a mely soha nem egy, hanem mindig módosul — mi miattunk. Miattunk, akiknek anynyiban van történetünk, amennyiben változást kapunk. A mai: *modern színjátszás* kezd például elavulttá válni, a legelső rendezők és színpadírók folyton kisiklanak a „modern” színház vágányaiból és *Gordon Craig*, ki ha nem is olyan ügyes üzletember és reklámhős, mint *Reinhardt*, de elméletileg mégis a legelső rendező, — azt tartja, hogy a *színpadi művészet igazi anyagának a pantomimát tartja és ebből kiindulva, képzelel el a színház renaissance-át.*

És tényleg: *szuggesztíóval kell visszaadni a színpadnak a természet legbensőbb lényegét.*

A jó színpadi dekoráció elve tehát a szuggesztíó és nem a realizmus! Másodszor: a színjátszás igazi renaissancea a színpadi művészet minden ágának reformja: *egyetlen* rendszertől áthatva. Ez az és ez megköveteli eleméül a klasszicizmust is. Mert a klasszikus színjáték perspektívája mi volt mindig? A szuggesztíó. Szinte erre ment a játék: életre-halálra. És ma, amikor elültek a viharok és újra tespedünk, látjuk, hogy a szuggesztíó mindig fontosabb a realizmusnál! És itt, — mellékgondolatul — megmarad az, hogy a realizmus szintén eleme, örök része az igazi színjátéknak.

A viharokból tehát tanulságul és mienkül jut, hogy a klasszikus játéknak ugyanannyi a létjogosultsága, mint a realizmusnak — de csak a helyén, mindkettőnek külön élete és területe van. Egy *Antonius* és *Cleopatrát*, nem játszhatok verizmussal és az *Éjjeli menedékhelyet* nem adhatom klasszikus stílusban. S a jövő drámáját aki megalkotja, az — hitem — egyesíteni fogja a klasszicizmus lényegét a realizmus törnyeivel, — mindkettő a mienk marad, mindörökké!

Ezért nincs igazuk azoknak, akik egy kézlegyintéssel vagy undorodó dühvel szokták elintézni a klasszikus színjátszást.

\* \* \*

Magyarországon a klasszikus színjáték lemaradt. Csak a Nemzeti Színházban ápolják, a vidéken eltakarják. A Nemzeti előadásairól pedig jóakaratu vagy gyűlöletes vállveregetéssel irnak, a legtöbben. Talán ez okozza, hogy az utóbbi években — például *Beregiről* — nem olvastam alapos kritikát, pláne tanulmányt nem. Nagy hiba. Mert micsoda kincsünk lenne egy olyan könyv, a mely például *Jászai Mari* fénykorának alakításait boncolná, igazán jellemezné, fölvo-násról-jelenetre, illusztrációkat is adna, szóval hűen elénk adná, ki volt a mi tragikánk, ki ha nem magyar, úgy e korszaknak legnagyobb nevű színésznője, legalább olyan ismertt Európá és Amerika előtt, mint *Sarah Bernhard* és *Duse Eleonora*. Ugyanigy *Beregi*: könyvet kellene írni arról, hogy *meny nyiben igazolja a klasszikus színjátszást*...

Mert a legideálisabb klasszikus és csak így szabad venni. A színpadot külön világ-nak adja, ahova mink — kicsi és tragikus emberek — soha nem jutunk el, csak a ki-váltságosaink, akiket a histórián és művészen át ismerünk. *Főnséges*, — ez a főeleme, mert a főnség az emberiség örök ideája. Csupa erő, — aki áthatol az élet és halál kapuin, hisz ezt is magunkéva kívánjuk. Csupa erő, — aki behatol az élet és halál kavadvadhatatlan koronája. A játéka *plastikus*, — hisz a szobrászat célja is igaz és szép s a színjáték is mozgás: cselekvés. *Muzsikális* változatokat is ad, — olyan mértékben, a hogy a beszéd, a hang megengedi. Mindezt harmoniával egyesíti a lénye, semmit sem visz át azon a bizonyos határon, ahol a jóból rossz, a nagyszerűből kicsinyes vál. Olyan klasszikus épen, mint egy Shakespeare-mű,

— ez pedig a legjobb kritika, amit ember megérdemelhet. És még egyben utolérthetetlen *Beregi Oszkár*: a legszebb, a legnagyobb és leghajlékonyabb *orgánuma* van, aki színész él s eddig magyar színpadon játszott. Óriási hanganyag, három skálának felel meg és csupa líra, kifejezése minden indultnak, nagy szív és határtalan szenvedély, minden van benne; ami egy színésznek kell.

\* \* \*

Romeot játszotta ma este *Beregi*, a szegedi színházban. Shakespearei szenvedély s líra jellemzi. A mű is a legszenvedélyesebb, a leglíraibb, amit a világirodalom ezideig produkált. *Romeo* és *Julia* úgy hat, mint a mely műben ráeszmélt Shakespeare önmagára és mindenre, zsenije itt teljesedett be. *Beregi* *Romeo*járól pedig igazán nagy tanulmányt kellene írni már. Elemezni, ahogy az egyes fölvonásokat és jeleneteket visszaadja. *Julia*val való első találkozását, amint először csókolja a leányt és eljegyzi az élet és halál számára, — az erkélyjelenet csodálatos eksztázisát, — *Tybált*tal való össze-ütközését, szelidségét és vadságát, amint föl-szabadul benne minden indulat, annyira, hogy meg is öli, — ahogy megérezteteti, hogy mikor kezdődik a tragédia, — a nászéjszaka misztériumai, — a halálra való elkészülés, mikor az ég és föld: az élet-világ sirboltja a temetőig jut, annak egy sirboltjában össze-omlik... *Beregi* minden pillanatban, mindenképen tökéletes, más élet illúzióját adja nekünk, gazdagon, üde és naív s a néző a maga ifjúságát is látja, lesűrítve, a fantázia látcsövén szinte. *Beregi* *Shakespeare*ei!

A közönség egész este ünnepelte *Beregi* *Oszkár*t. A mai előadáson a szegedi szereplőkre nem ismertünk rá, más szellem uralkodott bennük is. Ha mindig így játszanának, elismerés és köszönet illetné őket.

*Szalay János.*